

WP2: Tadbirkorlik bo'yicha ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish

D 2.2 Termiz davlat universitetining tadbirkorlik ta'limini qo'llab-quvvatlash sxemasi

Etkazib beriladigan	D 2.2 Tadbirkorlik ta'limini qo'llab-quvvatlash bo'yicha universitet sxemasi
Sana	31.12.2022
Hamkor(lar)	Termiz davlat universiteti
Versiya	v03
Holat	Yakuniy
Tarqatish	Ommaviy hisobot
Izohlar	

Triggering innovative approaches and entrepreneurial skills for students through creating conditions for graduate's employability in Central Asia

TRIGGER hamkorlari

Kosice texnika universiteti <i>Slovakiya</i>	 TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH
L.N. Gumilyov nomidagi Evrosiyo milliy universiteti <i>Qozog'iston</i>	 EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY
Atirau davlat universiteti <i>Qozog'iston</i>	 ATYRAU UNIVERSITY
Toraygirov universiteti <i>Qozog'iston</i>	 TORAIGHYROV UNIVERSITY
Termiz davlat universiteti <i>O'zbekiston</i>	
Namangan muhandislik-texnologiya instituti <i>O'zbekiston</i>	
Jizzax politexnika instituti <i>O'zbekiston</i>	
Toshkent davlat transport universiteti <i>O'zbekiston</i>	 TOSHKENT DAVLAT TRANSPORT UNIVERSITETI Tashkent state transport university
Dang'ara davlat universiteti <i>Tojikiston</i>	
Lomonosov nomidagi Moskva davlat universitetining Dushanbedagi filiali <i>Tojikiston</i>	
M. Nazarshoyev nomidagi Xorog davlat universiteti <i>Tojikiston</i>	
Kulob davlat universiteti <i>Tojikiston</i>	
Amaliy fanlar universiteti BFI Vena <i>Avstriya</i>	 FH University of Applied Sciences BFI Vienna Economics Management Finance

<p>Cote d'Azur universiteti <i>Fransiya</i></p>	
<p>ASTRA <i>Slovakiya</i></p>	 <p>ASSOCIATION FOR INNOVATION AND DEVELOPMENT</p>
<p>IDEC <i>Gretsiya</i></p>	
<p>Tasdiqlash: TRIGGER Yevropa Ittifoqining Erasmus+ dasturi tomonidan № 617309-EPP-1-2020-1-SK-EPPKA2-CBHE-JP Grant kelishuvi doirasida birgalikda moliyalashtiriladi</p> <p>Rad etish: Ushbu nashrda bildirilgan fikr va mulohazalar faqat muallif(lar)ning javobgarligidir va Yevropa Komissiyasining nuqtai nazarini aks ettirmaydi.</p>	

Mundarija

1. Kirish **Error! Bookmark not defined.**
2. Tadbirkorlik bo'yicha ta'limni kuchaytirish bo'yicha OTM siyosati va strategiyasi 4
3. Tadbirkorlik ta'limini oshirish bo'yicha OTMning maqsad va vazifalari 5
4. Tadbirkorlik ta'limini kuchaytirish bo'yicha tadbirlar va chora-tadbirlar **Error! Bookmark not defined.**
5. Kerakli resurslar, infratuzilma va atrof-muhit **Error! Bookmark not defined.**
6. Vaqt jadvali va javobgarlik **Error! Bookmark not defined.**

1. Kirish

Ushbu hisobot O'zbekistondagi TERMEZ DAVLAT UNIVERSITETida tadbirkorlik bo'yicha ta'limni qo'llab-quvvatlash bo'yicha universitet sxemasi haqida umumiy ma'lumot beradi. Tadbirkorlik bo'yicha ta'lim sxemasi Erasmus+ dasturining "Oliy ta'lim muassasalarida bitiruvchilarning ishga joylashishi uchun sharoit yaratish orqali talabalar uchun innovatsion yondashuvlar va tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish" loyihasining "Tadbirkorlik ta'limi va ko'nikmalarini rivojlantirish" (WP2) bo'yicha 2-ish paketi doirasida ishlab chiqilgan. Osiyo" (TRIGGER). Tadbirkorlik bo'yicha ta'lim sxemasi to'g'ridan-to'g'ri TERMEZ DAVLAT UNIVERSITETI tomonidan 2-WPda ishlab chiqilgan "Tadbirkorlik ta'limi, mehnat bozori talablari va bilim/ko'nikmalarning nomuvofiqligi bo'yicha status-kvo to'g'risida hisobot"ga asoslanadi (2.1-bo'limga qarang).

Keyingi bo'limlarda tadbirkorlik bo'yicha ta'lim sxemasini batafsil bayon qilishdan oldin, TRIGGER loyihasida qo'llaniladigan tadbirkorlik ta'limi tushunchasi haqida qisqacha ma'lumot quyida keltirilgan:

2. **Tadbirkorlik ta'limi** (EE) talabalarga yakka tartibdagi tadbirkor sifatida ham, tashkil etilgan tashkilotlarda xodim sifatida ham turli muhitlarda tadbirkorlik faoliyatida g'oyalar yaratish uchun bilim, ko'nikma va motivatsiya berishni maqsad qilgan (EC 2015, Lackéus et al. 2020).
3. **Tadbirkorlik** barcha o'quvchilar uchun shaxsiy rivojlanish, faol fuqarolik, ijtimoiy inklyuziya va ishga joylashishni qo'llab-quvvatlovchi asosiy kompetensiyadir (ko'ring: Yevropa Komissiyasi va boshq. 2016: 21).
4. Oliy ta'lim muassasalarini **tashkiliy o'zgartirilishi** zarur, chunki "tadbirkorlik va innovatsiyalar kun tartibini amalga oshirish salohiyati oliy ta'lim muassasalarining boshqaruv tuzilmalari, tashkiliy salohiyati va institutsional madaniyati hamda atrofdagi iqtisodiyotning xususiyatlariga bog'liqdir" (OECD 2019: 12).

2. Tadbirkorlik bo'yicha ta'limni kuchaytirish bo'yicha OTM siyosati va strategiyasi

Termiz davlat universitetining tadbirkorlik bo'yicha ta'lim strategiyasi mamlakatimizda tadbirkorlikni rivojlantirish va bu boradagi kadrlar bilan ta'minlashga qaratilgan davlat dasturlariga asoslanadi. Hukumat kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlamogda. O'zbekistonda Tadbirkorlik kodeksi ishlab chiqilmoqda (<https://regulation.gov.uz/uz/d/61999>). Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 23-avgustdagi "Surxondaryo viloyatida qulay investitsiya muhitini yaratish, kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-5228-sonli qarori mamlakatimizda elektr energiyasini rivojlantirishning huquqiy asosi bo'lib xizmat qiladi.

Termiz davlat universitetining 2022-2026 yillarga mo'ljallangan strategik rivojlanish rejasi ishlab chiqilgan bo'lib, unda bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash borasida bir qator chora-tadbirlar inobatga olindi. Universitetning EE strategiyasi viloyatdagi eng yirik ta'lim muassasasi bo'lganligi sababli universitet bitiruvchilari va Surxondaryo viloyatining barcha xo'jalik yurituvchi subyektlariga qaratilgan. Universitetda "Iqtisodiyot va turizm" fakulteti, jumladan "Iqtisodiyot", "Moliya va moliyaviy texnologiyalar", "Turizm", "Kadrlarni boshqarish", "Buxgalteriya hisobi va audit", "Mehmonxona xo'jaligini tashkil etish va boshqarish" kafedralari mavjud. Turli seminarlar va talabalarning tadbirkorlik kompetensiyalarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha tadbirlar o'tkazilmoqda. Bundan tashqari, tadbirkorlik faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lmagan 30 dan ortiq iqtisodiy bo'lmagan ta'lim yo'nalishlari bo'yicha tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha o'quv kurslari majmuasini o'quv rejasiga kiritishga qaror qilindi.

3. Tadbirkorlik ta'limini oshirish bo'yicha OTMning maqsad va vazifalari

Maqsad – bitiruvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish uchun Termiz davlat universitetini mintaqadagi EE markaziga aylantirish.

Maqsadlar:

- a. Universitet bitiruvchilari, bitirganlar, ishbilarmonlar va viloyat boshqaruv organlari xodimlarining tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish;
- b. Talabalarni start-uplar bilan qo'llab-quvvatlash
- c. Tadqiqot natijalarini tijoratlashtirish uchun

Yuqorida qayd etilgan maqsadlar universitet ma'muriyati, o'quv bo'limi, fan bo'limi, iqtisodiyot va turizm fakultetiga tegishli. Surxondaryo viloyati hokimligi va Tadbirkorlar palatasi manfaatdor tomon sifatida jalb etiladi.

Bitiruvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda quyidagilar muhim ahamiyatga ega. Shu jumladan

1) Ishbilarmonlar uchun malaka oshirish kurslari;

- iqtisodiy bo'lmagan ta'lim talabalari uchun turli seminar treninglar o'tkazish;
- qisqa muddatli o'quv kurslari va seminarlar;
- tadbirkorlarga moliya institutlari (soliq departamenti, moliya bo'limlari, banklar, qonun chiqaruvchi organlar, sug'urta kompaniyalari) bilan maslahatlashish.

2) Talabalar uchun EE kurslarini tashkil qilish

- o'quv rejasiga muvofiq darslarni tashkil etish;

- bitiruvchilar va taniqli ishbilarmonlar hamda tadbirkorlik sohasida samarali tajribaga ega bo'lgan bir guruh tadbirkorlar bilan uchrashuvlar tashkil etish;
- hududdagi yetakchi xususiy tashkilotlar va tadbirkorlik sohasi rahbarlari bilan suhbatlar tashkil etish;

3) **Biznes g'oyalari va tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash**

- zamonaviy o'quv adabiyotlari bilan ta'minlash, davriy nashrlarga obuna bo'lish;
- boshqa OTMlarning ushbu sohadagi tajribasini o'rganish;
- yarmarkalar, tanlovlar va kompetensiyalar tashkil etish;
- Ishbilarmonlar uchun marketing tadqiqotlarini taklif qilish.

4. Tadbirkorlik ta'limini kuchaytirish bo'yicha faoliyat va chora-tadbirlar

4.1. **Universitet bitiruvchilari, bitirganlar, ishbilarmonlar va viloyat boshqaruv organlari xodimlarining tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish.**

- 4.1.1. 2022 yil oxirigacha EEni rivojlantirishga qaratilgan 5 ta kursni tanlash va ularni universitet o'quv dasturiga kiritish (3 ta kurs bakalavriat, 1 ta magistratura va 1 ta doktorantura talabalari uchun);
- 4.1.2. 2023 yilga qadar tanlangan kurslar dasturlarini ishlab chiqish, tadbirkorlik va biznesga oid turli o'quv adabiyotlarini tayyorlash va nashr etish;
- 4.1.3. 2023-2027 yillarga qadar talabalarning tadbirkorlik faoliyatiga oid nazariy bilimlarini baholash (baholash)ning kredit-modul mexanizmini joriy etish.
- 4.1.4. 2023 yil oxiriga qadar ilmiy xodimlar uchun o'qitish ko'nikmalari va metodikasini rivojlantirish.
- 4.1.5. Tadbirkorlik faoliyatiga oid kurslarning turli modullari bo'yicha qisqa muddatli o'quv seminarlarini tashkil etish.

4.2. **Talabalarning start-uplar bilan qo'llab-quvvatlash.**

- 4.2.1. Termiz davlat universitetida Biznes-inkubator (start-uplarni qo'llab-quvvatlash markazi) tashkil etish;
- 4.2.2. Biznes-inkubatorida ishlaydigan xodimlar uchun tashkiliy va EE ko'nikmalarini rivojlantirish (start-upni qo'llab-quvvatlash markazi)
- 4.2.3. Bitiruvchilar (talabalar) uchun biznes rejalashtirish bo'yicha qisqa muddatli o'quv kurslari modullarini ishlab chiqish;
- 4.2.4. Viloyatning turli xo'jalik muassasalari hamda ishlab chiqarish korxonalaridan malakali mutaxassislarni jalb etish;

4.2.5. Talabalarni ishlab chiqarish amaliyotiga jalb etish maqsadida hududiy korxonalar va muassasalar hamda moliya-kredit muassasalari bilan hamkorlik shartnomalari tuzish.

4.2.6. Tadbirkorlik subyektlari va talabalar o'rtasida almashuv faoliyatini tashkil etish (stajirovka).

4.3. Tadqiqot natijalarini tijoratlashtirish uchun

4.3.1. Termiz davlat universiteti huzurida ilmiy tadqiqot markazi tashkil etish;

4.3.2. Marketing, biznes rejalashtirish, menejment, moliya sohasida biznes xizmatlarini taklif qilish;

4.3.3. Tadbirkorlikni rivojlantirish sohasida tadqiqotlar olib borish (tadqiqot ishlari, magistrlik va doktorlik dissertatsiyalari).

4.3.4. Bitiruvchilarning ilmiy faoliyatini tijoratlashtirishga imkon berish.

5. Kerakli resurslar, infratuzilma va atrof-muhit

5.1. Termiz davlat universitetida Iqtisodiyot va turizm fakultetida iqtisodiy yo'nalishga ixtisoslashgan 3 ta kafedra mavjud bo'lib, ular salohiyatli kadrlar bilan ta'minlangan. Lekin biznes inkubator yo'q.

5.2. Universitetda o'quv kurslarini tashkil etish uchun jihozlangan o'quv xonalari va onlayn tizimlar mavjud. Bundan tashqari, o'quv-uslubiy materiallar, yangi texnologiyalarga ega zamonaviy kompyuterlar va dasturiy ta'minotni tashkil etish zarur.

5.3. Elektron kutubxona ham mavjud. Yangi o'quv materiallariga, jumladan o'zbek, rus va ingliz tillaridagi adabiyotlarga talab mavjud.

5.4. Universitet o'qituvchilari va talabalari har yili turli innovatsion loyihalar ko'rgazmasida ishtirok etib keladi. Tadbirkorlik sohasida innovatsion loyihalarni amalga oshirish bo'yicha innovatsion bo'limlar faoliyatini takomillashtirish zarur.

5.5. Universitetda talabalarning tadbirkorlik loyihalarini qo'llab-quvvatlash, ularga konsalting xizmatlarini ko'rsatish uchun sharoitlar yaratilgan, biroq ularning loyihalarini moliyalashtirish uchun hamkorlar topish zarur.

5.6. Universitet talabalarning biznes g'oyalari ishlab chiqish va amalga oshirish bosqichida hamkor universitetlarning ekspert maslahatiga va xorijiy ekspertlarga muhtoj.

6. Vaqt jadvali va mas'uliyat

Strategiya / siyosat ustuvorligi	Maqsad / vazifa	Faoliyat / o'lchov	Kerakli resurslar	Vaqt jadvali	Mas'ul	Muvaffaqiyat ko'rsatkichlari
1.	4.1. Hududdagi universitet bitiruvchilari, bitirganlar, ishbilarmonlar va boshqaruv organlari xodimlarining tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish.	4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5.	5.1, 5.2., 5.3.	2023-2027 yillar bitiruvchilar, 2025-2027 yillar tadbirkorlar va boshqaruv organlari	Universitet ma'muriyati, professor-o'qituvchilar, biznes inkubator	500 ga yaqin universitet bitiruvchilari EE modullari bo'yicha o'qitiladi.
2.	4.2. Talabalar-ning start-uplar bilan qo'llab-quvvatlash	4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 4.2.5, 4.2.6.	5.1, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6.	2023-2027	Universitet ma'muriyati, professor-o'qituvchilar, biznes inkubator, universitetning iqtidorli talabalar bo'limi	Start-uplarlar va EEni qo'llab-quvvatlash uchun biznes inkubator tashkil etiladi
3.	4.3. Tadqiqot natijalarini tijoratlashtirish uchun	4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4.	5.4, 5.5, 5.6.	2023-2027	Universitet ma'muriyati, tijoratlashtirish bo'limi va amaliyot menejerlari	Start-uplar tashkil etilayotgan tadbirkorlik loyihalari tijoratlashtiriladi, daromadlar ko'payadi.